

Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 Bergen

Sendes kun pr. e-post til: post@konkurransetilsynet.no

Vår referanse: 15369552/1
Ansvarlig advokat: Eivind Sæveraas

Oslo, 5. februar 2021

FORENKLET MELDING AV FORETAKSSAMMENSLUTNING – GYLDENDAL NORSK FORLAG AS – FORLAGSSENTRALEN ANS

1 KONTAKTINFORMASJON

1.1 Melder

Navn: Gyldendal Norsk Forlag AS/Gyldendal ASA
Organisasjonsnummer: 946 163 899/812 206 222
Adresse: Sehesteds gate 4, 0164 Oslo
Postadresse: Postboks 6860 St Olavs Plass, 0130 Oslo
Telefonnummer: 22 03 41 00
E-postadresse: gnf@gyldendal.no

1.2 Målselskap

Navn: Forlagssentralen ANS
Organisasjonsnummer: 955 249 283
Adresse: Snipetjernveien 12, 1405 Langhus
Postadresse: Postboks 20, 1402 Ski
Telefonnummer: 951 47 472
E-postadresse: hkh@forlagssentralen.no

1.3 Kontaktperson for partene

Navn: Advokatfirmaet Thommessen AS v/adv. Eivind Sæveraas og adv. Heidi Jorkjend
Adresse: Haakon VIIIs gate 10
Postadresse: Postboks 1484 Vika, 0116 Oslo
Telefonnummer: + 47 23 11 12 62/+ 47 23 11 13 39
E-postadresse: eis@thommessen.no/hjo@thommessen.no

ADVOKATFIRMAET
THOMMESSEN AS

Foretaksregisteret
NO 957 423 248 MVA
thommessen.no

OSLO
Haakon VIIIs gate 10
Postboks 1484 Vika
NO-0116 Oslo
T +47 23 11 11 11
F +47 23 11 10 10

BERGEN
Vestre Strømkaian 7
Postboks 43 Nygårdstangen
NO-5838 Bergen
T +47 55 30 61 00
F +47 55 30 61 01

LONDON
Paternoster House, 2nd floor
65 St Paul's Churchyard
GB-London EC4M 8AB
T +44 207 920 3090
F +44 207 920 3099

2 SAMMENDRAG AV MELDING

Meldingen gjelder Gyldendals erverv av Aschehous eierandel i Forlagsentralen ("FS"). Gyldendal og Aschehoug har felles kontroll over Forlagsentralen i dag. Transaksjonen innebærer således at Gyldendal går fra å ha felles kontroll til enekontroll over selskapet.

Forlagsentralen tilbyr blant annet tjenester knyttet til lagerføring og distribusjon av fysiske bøker til forlag, lagerføring og distribusjon av andre varer enn bøker til bokhandel og andre, samt tjenester knyttet til lagerføring og distribusjon av bøker og andre varer til sluttkunde for netthandel. FS selger tjenestene fritt i markedet, men de to eierne (Gyldendal og Aschehoug) er (direkte og indirekte¹) selskapets to største kunder. Etter transaksjonen vil FS' virksomhet fortsette som i dag.

Den andre aktøren som i dag selger slike tjenester i markedet er selskapet Sentraldistribusjon AS ("SD"), som eies av Cappelen Damm. FS og SD antas å være omtrent like store i markedet. Vigmostad og Bjørke har egen lagervirksomhet og utfører disse tjenestene selv, men selger så vidt Gyldendal kjenner til ikke slike tjenester til andre forlag. Potensiell konkurranse eksisterer også gjennom kjedenes mulighet til å håndtere en større del av distribusjonen i egen verdikjede, samt fra aktører med virksomhet innenfor logistikk og distribusjon rettet mot andre markeder. Konkurransesbildet vil ikke påvirkes av transaksjonen.

Det eneste som endres er Aschehous insentiver og mulighet til å benytte en annen leverandør enn FS. Transaksjonen åpner følgelig for at Aschehoug kan benytte SD eller en potensiell ny aktør som leverandør av tjenestene, i tillegg til eller i stedet for FS. Transaksjonen fører på den måten til økt konkurranse på markedet for salg av de tjenester som tilbys av FS.

For å sikre forutberegnelighet og tid til nødvendige omstillinger er det inngått en langvarig distribusjonsavtale mellom Aschehoug og FS [REDACTED]. Dagens situasjon gir Aschehoug sikkerhet for tilgang til kostnadseffektive lager- og distribusjonsløsninger, mens FS har sikkerhet for tilgang til Aschehous volum. Siden transaksjonen endrer på dette har begge parter sett behov for å sikre en videreføring av noen av disse elementene i en overgangsfase, herunder med en volumforpliktelse nærmere beskrevet under. Denne avtalen er en nødvendig forutsetning for gjennomføring av transaksjonen.

Både markedsmessig og teknologisk utvikling tilsier et betydelig omstillingsbehov i tiden fremover, samtidig som andre aktører kan tenkes å ville ta en bredere posisjon. Transaksjonen gjør FS bedre rustet til å møte dette omstillingsbehovet, siden den iboende risikoen knyttet til krav om felles forståelse og enighet mellom to eiere som samtidig er konkurrenter fjernes. Det kan sikre økt effektivitet og bidra til å opprettholde og styrke konkurransen på markedet.

FS blir i dag og skal fortsette å bli drevet som en åpen sentral for alle forlag ut fra et ikke-diskrimineringsprinsipp, og bidrar derfor til at mindre forlag er sikret tilgang til distribusjon i alle landets bokhandlere. Dette er et bærende prinsipp for å sikre lave enhetskostnader, effektivitet og kvalitet for alle kunder. Enekontroll for Gyldendal vil ikke gi Gyldendal økte muligheter eller insentiver til utestengende atferd. Hvis kontroll over FS hadde gitt grunnlag for noe slikt ville mulighetene og insentivene til å utnytte dette vært minst like store, og antagelig større, for Gyldendal og Aschehoug i fellesskap enn for Gyldendal alene. Slike

¹ De norske Bokklubbene, som i det vesentlige er eiet av Gyldendal og Aschehoug i fellesskap, er en betydelig kunde, se tabell 2.

muligheter og incentiver finnes imidlertid ikke ettersom kundene har alternativer gjennom SD og muligheten for etablering av andre løsninger.

I tillegg er effektiviteten og lønnsomheten knyttet til FS sine tjenester sterkt volumavhengig. Samtidig utgjør kostnadene til kjøp av slike tjenester som tilbys av FS en forholdsmessig liten del av kostnadene relatert til forlagsvirksomheten (i størrelsesorden ■■■ for Gyldendal Norsk Forlag)². Dersom man av en eller annen grunn skulle tenke alternativene (SD) bort ville en hypotetisk begrensning av eller prisøkning på tilgangen til tjenester hos FS for Gyldendal sine konkurrenter følgelig bare skade virksomheten til FS uten å gi forlagsvirksomheten til Gyldendal noen kostnadsfordel av betydning.

Transaksjonen vil derfor ikke lede til noen hindring av effektiv konkurranse, jf. konkurranseloven § 16.

Konkurransetilsynets godkjenning er en forutsetning for gjennomføring av transaksjonen.

3 BESKRIVELSE AV FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN

3.1 Innledning

Denne meldingen gjelder Gyldendals erverv av Aschehous eierandel i Forlagssentralen. Forlagssentralen er i dag eid av Gyldendal og Aschehoug, med en eierandel på 50 % hver. Den planlagte transaksjonen innebærer at Gyldendal overtar enekontroll over selskapet, og således en endring av kontrollforholdene.

Transaksjonen meldes på ovennevnte bakgrunn til Konkurransetilsynet, jf. konkurranseloven § 18, jf. § 17.

3.2 Beskrivelse av Transaksjonen

3.2.1 Intensjonsavtalen

Aschehoug og Gyldendal har inngått en intensjonsavtale hvor partenes enighet knyttet til hovedvilkår for transaksjonen og prosessen frem mot endelig avtale er nærmere beskrevet. Etter intensjonsavtalen selger Aschehoug sine eierandeler i FS, tilsvarende 50 % av andelene i FS, til Gyldendal mot en nærmere bestemt kjøpesum. Prinsippene for fastsettelse av kjøpesummen er inntatt i intensjonsavtalen. Gyldendal overtar med dette enekontroll over FS. Bestemmelsene om forpliktelser og rettigheter relatert til distribusjonsavtalen (nærmere beskrevet nedenfor i pkt. 3.2.2) oppgis som en forutsetning for gjennomføring av transaksjonen.

Bilag 1: Intensjonsavtale, 4. februar 2021

3.2.2 Distribusjonsavtalen

Dagens eierstruktur gir Aschehoug sikker og forutsigbar tilgang til kostnadseffektive løsninger samtidig som FS har sikkerhet for tilgang til Aschehous volum. På bakgrunn av begge parters behov for forutberegnelighet og tid til nødvendige omstillinger er vil det bli inngått en distribusjonsavtale mellom Aschehoug og FS som vil sikre en videreføring av noen av disse elementene i en overgangsfase. Overgangsperioden bidrar også til sikkerhet for Gyldendals investering.

² Ca. ■ % dersom man kun inkluderer papirbokomsetningen.

Avtalen anses en integrert del av transaksjonen og en nødvendig forutsetning for dens gjennomføring. Avtalen er ikke signert av partene, men vedlagte avtale reflekterer det partene allerede er enige om gjennom intensjonsavtalen.

Bilag 2: Distribusjonsavtale (utkast)

3.3 Bakgrunn for Transaksjonen

FS sin virksomhet er sterkt volumdrevet og preget av stordriftsfordeler. Samtidig er bokmarkedet i endring. Vi ser en økt grad av konsentrasjon innenfor bokhandel, med færre aktører og færre butikker ettersom mer og mer av omsetningen av fysiske bøker skjer over nett. Det er dessuten flere netthandlere og flere som kan lagre og distribuere bøker for netthandel. Samtidig går salg av fysiske bøker ned av flere årsaker (økt konkurranse fra andre medier og økt salg av digitale bøker er stikkord). Denne utviklingen forventes å fortsette.

Utviklingen medfører betydelige utfordringer for FS, hvis hovedvirksomhet i dag er knyttet til fysiske bøker for salg i fysisk bokhandel. Gyldendal antar at man fremover enten må søke å gjøre driften enda mer effektiv (reduere kostnader) eller utvide inntektsgrunnlaget, f.eks. knyttet til andre varer enn bøker. Sannsynligvis må man gjøre begge deler.

To eiere, som samtidig er konkurrenter, medfører noen utfordringer i en slik kontekst. Utfordringene er bl.a. knyttet til det konkurranserettslige, men kanskje mest til det mer kommersielle ettersom man er avhengig av både en felles forståelse av hva de strategiske utfordringene er og hvordan man bør tilpasse seg. Uten dette, når det er stort behov for omstillinger og tilpasninger, er det en risiko for at man ikke blir enige. Når man da i tillegg er konkurrenter og derfor ikke kan diskutere strategiske utfordringer og mulige tilpasninger helt fritt, fremstår en oppløsning av det felles eierskapet som fornuftig for å sikre virksomheten til FS fremover. Felles eierskap har fungert godt til nå, men partene ønsker å avvikle det før det eventuelt oppstår noe som hindrer tidsmessige og nødvendige tilpasninger av virksomheten, i felles forståelse om å sikre at FS utvikler seg videre og bidrar til å sikre distribusjonsløsninger for bøker for alle forlag i markedet og konkurranse i distribusjonsleddet.

Som nevnt over er Gyldendals plan at FS skal fortsette og videreutvikles som en effektiv og åpen distribusjonsløsning. FS skal fortsatt tilby ikke-diskriminerende vilkår til sine kunder. Lave kostnader skal sikres ved stordriftsfordeler og effektivisering.

4 BESKRIVELSE AV DE INVOLVERTE FORETAKENE

4.1 Nærmere om Gyldendal og andre foretak i samme konsern

4.1.1 Gyldendal ASA

Gyldendal ASA er morselskap i Gyldendalkonsernet. Konsernet er representert i hele verdikjeden i bokbransjen, herunder i forlagsvirksomhet, bokhandel, publikasjon av ordbøker og leksika, distribusjon og logistikk samt bokklubber. Forretningsområdene er til dels organisert i egne selskaper, som enten er heleide, felleskontrollerte eller tilknyttede. Som morselskap i konsernet står Gyldendal ASA for utvikling av Gyldendals helhetlige strategi, og forvalter selskapets eiendommer og finansplasseringer.

Den samlede omsetningen i Gyldendalkonsernet ble etter bruttometoden 2 213 millioner kroner i 2019. Brutto driftsresultatet fra samme år var på 158 millioner kroner.⁴

Majoritetsaksjonær er Must Holding AS, som eide 85,9 % av aksjene per 2019.⁵

Gyldendal ASA har to heleide datterselskaper: Gyldendal Norsk Forlag AS⁶ og Ark Bokhandel AS. Videre hadde Gyldendal ASA eierandeler i flere felleskontrollerte og tilknyttede virksomheter: Lydbokforlaget AS (50 %), Forlagssentralen ANS (50 %), De norske Bokklubbene AS (48,5 %) og Bokbasen AS (25 %⁷). Gyldendals eierstruktur er beskrevet på selskapets hjemmeside (<https://www.gyldendalasa.no/Eierstruktur>).

4.1.2 Gyldendal Norsk Forlag AS

Gyldendal Norsk Forlag AS ("GNF") ble stiftet i 1925 og er heleid av Gyldendal ASA. GNF driver virksomhet innen forlagsdrift, og er medlem i Den norske Forleggerforeningen.

Forlagsenhetene Gyldendal Akademisk, Gyldendal Rettsdata, Gyldendal Undervisning og Gyldendal Litteratur samt imprintene Kolon og Tiden inngår i GNF. En nærmere beskrivelse av forlagsenhetene er gitt i Gyldendal ASAs årsrapport fra 2019 på side 17 (tilgjengelig her: https://www.gyldendalasa.no/var/ezwebin_site/storage/original/application/410244ef0cf57cc4d1366ec55e002c36.pdf)

Forlaget utgir et bredt sortiment av bøker som inkluderer norsk og utenlandsk skjønnlitteratur, fagbøker, skolebøker, verker og barn- og ungdomsbøker. Forlaget tilbyr også ulike digitale produkter og tjenester, og hadde i 2019 én million digitale lisenser fordelt på digitale læremidler i skolen, kompetanseverktøy for helsearbeidere og digitale rettskildeverktøy for jurister.

GNF hadde i 2019 en omsetning på 707 millioner kroner, og et brutto driftsresultat på 75 millioner kroner.⁸

15. desember i fjor ble Kunnskapsforlaget, som utgir ordbøker i elektronisk og trykt form, innfusjonert i Gyldendal Norsk Forlag. I 2019 utgjorde Kunnskapsforlaget AS' omsetning 23 millioner kroner. Brutto driftsresultat ble 2 millioner kroner.⁹

⁴ Gyldendals årsrapport 2019 s. 10.

⁵ <https://www.proff.no/roller/gyldendal-asa/oslo/eiendomshandel-og-utleie/IDFKEBY10MV/> og Gyldendals årsrapport s. 28.

⁶ Merk at Kunnskapsforlaget AS (som tidligere var 50 % av Gyldendal Norsk Forlag AS og 50 % av Gyldendal ASA) ble innfusjonert i Gyldendal Norsk Forlag AS 15.12.2020.

⁷ Gyldendal ASA eier 15 % og ARK Bokhandel AS eier 5 %. Gyldendal ASA har også 5 % eierandel gjennom Forlagssentralen ANS som eier 10 % av Bokbasen AS.

⁸ Gyldendals årsrapport 2019 s. 12.

⁹ Gyldendals årsrapport 2019 s. 15.

4.2.3 Ark Bokhandel

Ark Bokhandel AS er en landsdekkende bokhandelkjede. Selskapet består av 151 butikker i alle landets fylker og nettbokhandelen ark.no. Ark hadde i 2019 en omsetning på 1 394 millioner kroner og oppnådde et brutto driftsresultat på 81 millioner kroner.¹⁰ Ark Bokhandel er et heleid datterselskap av Gyldendal ASA.

4.1.3 Tilknyttede selskaper

De norske Bokklubbene AS omfatter 9 bokklubber, 5 serier og nettbokhandelen bokkilden.no. De Norske Bokklubbene driver også bokklubben.no, en fullsortiments internettbokhandel med over 2,6 millioner titler. Omsetningen utgjorde 198 millioner kroner i 2019. Brutto driftsresultat ble 22 millioner kroner.¹¹ De norske Bokklubbene AS eies av Gyldendal med 48,5 %, Aschehoug med 45,5 %, Forlaget Oktober med 3,0 %¹² og Pax Forlag med 3,0 %.

Lydbokforlaget AS er Norges største utgiver av lydbøker. Forlaget utgir lydbøker fra de fleste norske forlag og fra NRK, og lanserte i 2017 strømmetjenesten Fabel, en abonnementstjeneste for lydbøker. Lydbokforlaget eies i fellesskap av Gyldendal og Aschehoug, med en eierandel på 50 % hver. Omsetningen i 2019 ble 119 millioner kroner. Brutto driftsresultat ble på -1 millioner kroner.¹³

Bokbasen AS utvikler og tilbyr informasjon og informasjonsløsninger til bokbransjen. Selskapet hadde en omsetning i 2019 på 39 millioner kroner. Kundene er primært norske forlag og utgivere, bokhandler, nettbokhandler, bibliotek og andre forhandlere/institusjoner. Bokbasens produkter tar utgangspunkt i Den norske Bokdatabasen (heretter "bokdatabasen"), som har eksistert siden 1980-tallet. Bokdatabasen var eiet og drevet av FS, og ble overført til Bokbasen da dette selskapet ble stiftet i 2007. Bokbasen eies av de største forlagene, distribusjonssentralene og bokhandelaktørene i Norge, herunder Gyldendal (15 %), Aschehoug (15 %) og FS (10 %). Med Ark (5 %) og halvparten av FS' eierandel på 10 % har Gyldendal en eierandel før transaksjonen på 25 %. Hvorvidt FS' eierandel vil følge med på kjøpet, er ikke endelig avklart. Kontrollforholdene i Bokbasen vil uansett ikke endres som følge av transaksjonen (ingen aktør har kontroll i Bokbasen verken før eller etter transaksjonen).

4.2 Nærmere om Forlagssentralen ANS

Forlagssentralen ANS ble opprettet i 1964 av Gyldendal og Aschehoug. I 1973 gikk Bokcentralen, den første distribusjonssentralen for bøker i Norge, inn som en del av Forlagssentralen.

Forlagssentralens hovedvirksomhet består av lagring og distribusjon av bøker og andre produkter fra forlag til forhandlere og forbrukere. Selskapet holder til på Regnbuen industriområde på Langhus, med lager og distribusjonsterminal på til sammen 16 000 kvm. Produksjonen (lagring, plukk og pakking) er i stor grad automatisert og anlegget levert av Swisslog var et av de mest moderne i Europa da det ble satt i drift i 2007.

¹⁰ Gyldendals årsrapport 2019 s. 14.

¹¹ Gyldendals årsrapport 2019 s. 16.

¹² Ihht offentlig tilgjengelig informasjon eier Aschehoug 91 % av Forlaget Oktober.

¹³ Gyldendals årsrapport 2019 s. 16.

Selskapet har i dag 89 fast ansatte. I tillegg benyttes innleie fra eksterne bemanningsbyrå for å håndtere sesongtopper. Organisatorisk består Forlagssentralen av 3 seksjoner: drift og marked, økonomi og administrasjon.

Lagringstjenesten omfatter varemottak, kontroll og innlagring på lager på Langhus. Distribusjonstjenesten består av flere aktiviteter, inkludert ordremottak, ekspedisjon og transport. Selskapet leverer i tillegg tjenester innen returbehandling og økonomi/regnskap for noen av kundene, samt står for fakturering av forhandlerne på vegne av vareeierne.

I 2019 utgjorde omsetningen 162 millioner kroner. Brutto driftsresultat samme år ble 25 millioner kroner.¹⁴

Forlagssentralen har vært drevet ut fra et prinsipp om ikke-diskriminering for alle kunder, jf. også Bokavtalens bestemmelser om skaffe- og leveringsplikt. Gyldendal har ikke til hensikt å endre på dette.

Selskapet eies av Gyldendal og Aschehoug i fellesskap, med en eierandel på 50 % hver.

Mer informasjon finnes på <https://forlagssentralen.no/>

4.3 Kort om bokavtalen og skaffeplikten

Etter Bokavtalen § 3.1 har bokhandel en plikt til å skaffe kundene bøker som lagerføres av forlagene (skaffeplikten), mens forlagene har leveringsplikt til bokhandlerne.

Forlagssentralen spiller en viktig rolle for gjennomføringen av skaffe- og leveringsplikten i bokavtalen med den oppbygde og godt innarbeidede infrastrukturen omkring vareflyt, informasjonsflyt og det økonomiske oppgjøret mellom forlag og bokhandlere. Sentralen er åpen for alle forlag som ønsker å distribuere og sikrer på den måten en tilgang til distribusjon for alle – prising av tjenestene som Forlagssentralen tilbyr gjøres ut fra et ikke-diskrimineringsprinsipp.

Avtalens § 4.1 om handels- og betalingsbetingelser er også relevant. Her fremgår det:

"Salgsbetingelser avtales individuelt mellom det enkelte forlag og den enkelte bokhandel eller sammenslutninger av bokhandler (kjeder e.l.). I forhandlinger om innkjøpsavtaler skal bokavtalens formål legges til grunn. Innkjøpsavtalene skal bidra til å fremme effektivitet samtidig som det skal tas hensyn til mindre aktørers bidrag til spredning og mangfold av bøker. Skal det ytes midler til markedssamarbeid, skal disse inneholde gjensidige tiltak som er målbare. Forhandlere og leverandør kan ikke diskriminere på bakgrunn av eierskap."

Bestemmelsen innebærer at FS på vegne av kunder skal sende varer til alle landets bokhandlere og ikke kan nekte dette. FS opptrer med andre ord på vegne av vareeier/forlag slik at disse opptrer i tråd med Bokavtalen.

¹⁴ Gyldendals årsrapport 2019.

5 VILKÅRENE FOR FORENKLET MELDING ER OPPFYLT

Transaksjonen innebærer at Gyldendal overtar enekontroll over et foretak som Gyldendal før foretakssammenslutningen kontrollerte sammen med Aschehoug, og kvalifiserer således for forenklet melding etter Meldepliktforskriften § 3 første ledd nr. 2).

6 OMSETNING OG DRIFTSRESULTAT I NORGE SISTE REGNSKAPSÅR (2019)

Tabell 1: Omsetning og driftsresultat

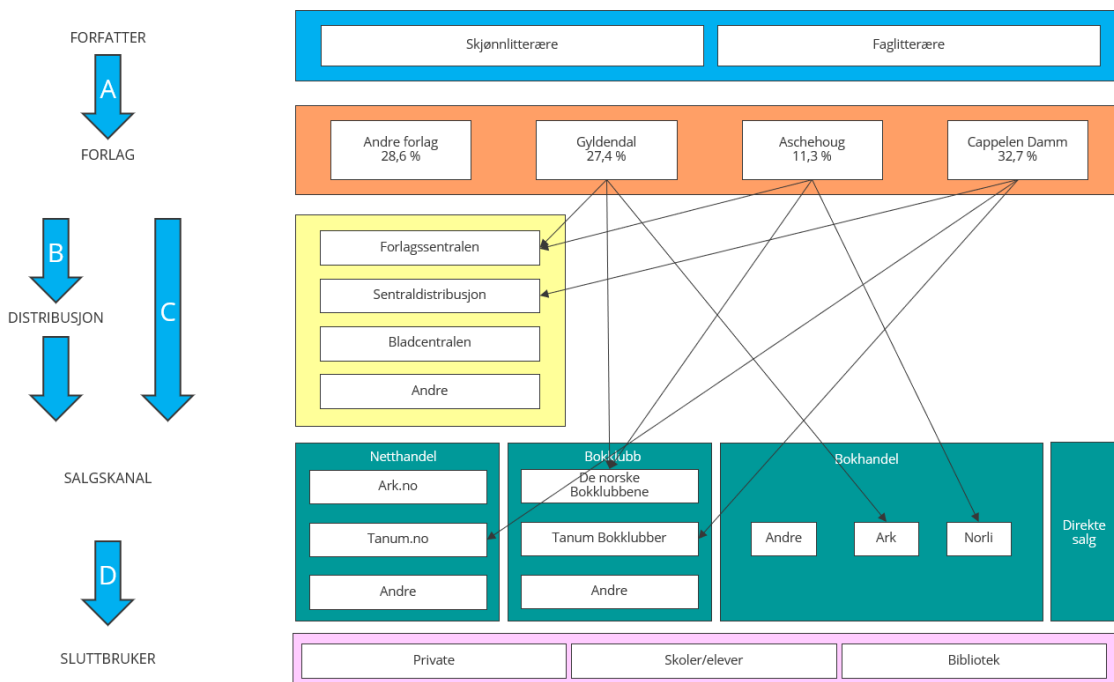
Navn	Omsetning (NOK 1000)	Driftsresultat (NOK 1000)
Gyldendal ASA	2 213 000	66 000
Forlagssentralen	162 000	6 800

7 KONKURRANSEANALYSEN

7.1 Relevante markeder

Det er tale om en vertikal transaksjon uten horisontal overlapp. I tillegg eksisterer den vertikale integrasjonen mellom kjøper (Gyldendal) og målselskapet (FS) allerede. En fullstendig og uttømmende markedsavgrensning er derfor ikke nødvendig.

Konkurransetilsynet har beskrevet verdikjeden i for eksempel "Konkurransen i Norge" fra 2009 (se side 35-37) og i V2017-18 kap. 3.2. På et overordnet plan er disse beskrivelsene fortsatt dekkende og vi viser til dem. Følgende figur (som tilsvarende figur 1 i "Konkurransen i Norge") kan illustrere (men merk at f.eks. massemarkedet ikke er medtatt og markedsandelene ikke er oppdaterte):

FS og SD tilbyr lagerføring og distribusjon av fysiske bøker i markedet. Gyldendal antar at dette kan utgjøre et eget relevant marked. Kundene er i hovedsak forlag (inkludert

bokklubber). Det meste av volumet går til bokhandel, men FS distribuerer også for netthandel, og da direkte til sluttkunde. Gyldendal antar at det er uten betydning for markedsavgrensningen.

Lagerføring og distribusjon av andre varer, slik som for eksempel spill og kontorrekvisita, faller da utenfor. FS har i noen grad også slik virksomhet, men da i konkurranse med en rekke andre aktører. For slike tjenester er det dessuten bokhandlerne og/eller importør/grossist av de aktuelle produktene (og ikke forlagene) som er kunder. En bokhandel som ønsker slike varer distribuert til seg har således en rekke alternativer til FS, og det samme har en importør/grossist som ønsker lagerføring/distribusjon av slike varer til bokhandel. Det meste av dette volumet går ikke gjennom FS, selv om FS har en ikke-ubetydelig andel av volumet til Ark.

Distribusjon av bøker til massemarkedet (kiosk og dagligvare) skjer gjennom Bladcentralen AS. De lagerfører ikke, men pakker om og sender ut direkte. Varene kommer enten direkte fra trykkeri eller via FS eller SD til Bladcentralen (ulike løsninger for de ulike forlagene). Alternativet her er antagelig andre aktører som tilbyr logistikk- og distribusjonstjenester til dagligvare snarere enn FS eller SD, selv om FS ikke utelukker at distribusjon til massemarkedet kan bli vurdert som en forretningsmulighet fremover. Gyldendal antar uansett at salg av distribusjonstjenester knyttet til bøker for salg i massemarkedet faller utenfor.

7.2 Viktigste konkurrenter, kunder og leverandører

De involverte foretak har som nevnt ingen horisontal overlapp, jf. meldepliktforskriften § 3 annet ledd bokstav e. Nedenfor følger likevel en oversikt over Forlagssentralens viktigste konkurrenter, kunder og leverandører.

Tabell 2: Oversikt over Forlagssentralens viktigste kunder, leverandører og konkurrenter

	Kunder ¹⁵	Leverandører	Konkurrenter ¹⁶
1)	████████████████████	████	████████████████
2)	████████████████████	████████████████	████████████████████
3)	████████████████	████████████████	████████
4)	████████████████	████████	████████████████
5)	████████████████	████████ ████████████████	

Det var i 2019 totalt █████ fakturamottakere (med omsetning) som ikke er nærstående part hos Forlagssentralen. I overkant av █████ av disse er forlagkunder.

¹⁵ Andre større kunder er blant annet BS undervisning (2 %), Pax Forlag (2 %) og Dreier Forlag (1 %).

¹⁶ Verken Danke AS (eiet av NorgesGruppen og Norli) eller Blandcentralen AS er direkte konkurrenter i dag, men vurderes som potensielle konkurrenter på iallfall enkelte av de tjenestene som tilbys av FS i dag.

7.3 Anslag på markedsandeler lager og distribusjon

Tabell 3: Anslag markedsandeler, lager og distribusjon

Navn	Markedsandel
Forlagsentralen AS	██████
Sentraldistribusjon AS	██████
Vigmostad og Bjørke AS ¹⁸	██████

7.4 Markedsandeler på forlagsleddet

Gyldendal antar at det på forlagsleddet kan skilles mellom ulike bokgrupper slik at bokgruppe 1 (skolebøker) og bokgruppe 2 (lærebøker og fagbøker) vurderes separat fra allmenntilgjengelighetsmarkedet (bokgruppe 3-5). Øvrige bokgrupper antas enten å ha liten (bokgruppe 6-7 og 9) eller ingen (bokgruppe 8) relevans.

Tabell 3 viser totale markedsandeler for de største aktørene basert på bokgruppene 1 (skolebøker) og 2 (lærebøker og fagbøker) samlet. Tabell 4 viser totale markedsandeler for de største aktørene basert på bokgruppene sakprosa, skjønnlitteratur og billigbøker (bokgruppe 3-5). Tall er hentet fra Forleggerforeningens bransjestatistikk 2019, tilgjengelig her: https://forleggerforeningen.no/wp-content/uploads/2020/06/Bransjestatistikk_2019_internet-v2.pdf¹⁹

Tabell 4: Markedsandeler bokgruppe 1 og 2, 2019 (samlet)

	Omsetning (2019)	Andel i %
1) Gyldendal	██████	██████
2) Cappelen Damm AS	██████	██████
3) Aschehoug ²⁰	██████	██████
Andre forlag	██████	██████
SUM	██████	██████

¹⁸ Beregnet på basis av tidligere rapporterte tall i bransjestatistikken fra Forleggerforeningen (2017) justert for omsetningsendring i regnskapene.

¹⁹ Se s. 58 flg. Her er det også mer detaljerte inndelinger. Bransjestatistikken omfatter kun forlag som er medlemmer av Forleggerforeningen (som inkluderer estimert 80 % av omsetningen i bokbransjen). Den undervurderer derfor totalmarkedet og overvurderer markedsandelene. Betydningen av dette varierer fra bokgruppe til bokgruppe, men ikke av betydning for vurderingen av denne transaksjonen.

²⁰ Inkl. oppgitte tall fra Universitetsforlaget.

Tabell 5: Markedsandeler bokgruppe 3-5, 2019 (samlet)

	Omsetning (2019)	Andel i %
1) Cappelen Damm AS	████████	████████
2) Gyldendal	████████	████████
3) Aschehoug ²¹	████████	████████
4) Kagge ²²	████████	████████
5) Strawberry Publishing ²³	████████	████████
6) Mater AS ²⁴	████████	████████
Andre forlag	████████	████████
SUM	████████	████████

7.5 Konkurransmessige virkninger

7.5.1 Økt konkurranse på markedet for lager- og distribusjonstjenester

Per i dag er det kun FS og SD som konkurrerer i markedet for salg av lager- og distribusjonstjenester relatert til bokhandel, i tillegg til aktørers eventuelle egenproduksjon. Gyldendal antar at Vigmostad og Bjørke for så vidt er å anse som en potensiell konkurrent også vis-a-vis eksterne kunder, særlig hvis utviklingen medfører redusert volum og dermed frigjort kapasitet, jf. nedenfor. Andre potensielle konkurrenter er aktører som distribuerer andre varer til bokhandel (som for eksempel Danke) og aktører som tilbyr tilsvarende tjenester i andre bransjer. Det er imidlertid tale om et begrenset "marked", hvor det eksisterer betydelige stordriftsfordeler knyttet til volum og hvor virksomheten er fokusert på å sikre bransjen så lave kostnader knyttet til logistikk som mulig. Utviklingen i bransjen, jf. også nedenfor, tilsier i utgangspunktet at en ytterligere konsolidering kan fremstå som mer sannsynlig enn nyetablering.

De eksterne forlagene i markedet fordeler seg nokså likt mellom FS og SD. FS har oppunder 500 ulike fakturamottakere og de største eksterne kundene til FS fremgår av tabell 2 ovenfor. De viktigste eksterne kundene hos SD er så vidt Gyldendal kjenner til Kagge Forlag, Samlaget, Strawberry og Egmont Publishing. Det forekommer at kunder bytter. Strawberry har for eksempel nylig gått fra FS til SD.

Det har ikke vært vanlig at forlag har delt sitt volum mellom de to aktørene, blant annet fordi det medfører økt administrasjon og relaterte kostnader, men det er ikke utenkelig. Distribusjon til massemarkedet, som håndteres av Bladcentralen, er for så vidt et eksempel

²¹ Inkluderer oppgitt omsetning fra H. Aschehoug & co (W. Nygaard) AS og Forlaget oktober.

²² Inkluderer oppgitt omsetning fra Kagge Forlag AS og J.M. Stenersen Forlag AS.

²³ Inkluderer oppgitt omsetning fra Strawberry Publishing AS og Capitana Forlag. Merk: Capitana Forlag ble fusjonert inn i Strawberry Publishing i desember 2019.

²⁴ Inkluderer oppgitt omsetning fra Pax Forlag AS, Dreyer Forlag og Spartacus Forlag.

på dette. Det kan også være mulig for forlag å utføre deler av dette selv, for eksempel distribusjon av enkelte titler med stort volum.

FS kjenner ikke til om SD har ledig kapasitet, eller om inntak av et nytt volum av noe størrelse vil kreve investeringer for økt kapasitet.

På sikt kan en slik utvikling tvinge frem behov for ytterligere konsolidering, men på kort sikt reduserer transaksjonen denne risikoen på to måter: Økte muligheter for å få gjennomført nødvendige tilpasninger ved å fjerne delt eierskap og økt konkurranse om et ikke ubetydelig volum. Transaksjonen medfører at Aschehogs volum kommer "i spill"

Det vil styrke konkurransen på markedet. For FS vil det være viktig å beholde så mye som mulig av dette volumet, og den eneste måten FS på sikt kan sikre det på er gjennom fortsatt å kunne tilby de beste, billigste og mest kostnadseffektive løsningene.

7.5.2 Ikke økt risiko for utestengende virkninger

Kjøpere av typen tjenester som tilbys av FS har tilgang til alternative lagerførings- og distribusjonsløsninger, enten gjennom SD, egenproduksjon eller gjennom en potensiell ny aktør. Samtidig må det som nevnt ovenfor forventes at det fremover blir økt ledig kapasitet.

Videre er både effektiviteten og lønnsomheten knyttet til de tjenester som tilbys av FS sterkt volumavhengig. Samtidig utgjør kostnadene til kjøp av samme type tjenester en forholdsmessig liten andel av kostnadene relatert til forlagsvirksomhet. Å fordyre eller begrense Gyldendals konkurrenters tilgang til FS sine tjenester vil følgelig kun påføre FS sin virksomhet skade uten å gi Gyldendal noen kostnadsfordel av betydning i forlagsvirksomheten.

Adgangen til forskjellsbehandling er også begrenset av avtaleverket, inkludert bokavtalen, i tillegg til eventuelle konkurranserettslige begrensninger.

For tilfellet at enekontroll over FS faktisk hadde fremkalt muligheter for eller insentiver til utestengende atferd, vil disse dessuten måtte antas å være større, og i minste fall like store, for Gyldendal og Aschehoug i fellesskap enn for Gyldendal alene. Transaksjonen åpner nå for at Aschehoug kan benytte seg av SD eller en ny leverandør av distribusjonstjenester, enten i tillegg til eller i stedet for FS. Transaksjonen styrker dermed Aschehogs insentiver og muligheter til å løsrive seg fra FS og benytte seg av (eller etablere) alternative løsninger, og virker dermed som nevnt konkurransestimulerende.

8 TILSYN FRA ANDRE KONKURRANSEMYNDIGHETER

Transaksjonen er ikke meldepliktig eller frivillig meldt til noen andre konkurransemyndigheter.

9 ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP

Vedlagt meldingen følger årsregnskap og årsrapporter for siste regnskapsår.

Bilag 3: Årsrapport 2019 Gyldendal ASA

Bilag 4: Årsrapport 2019 Forlagssentralen

Bilag 5: Årsregnskap 2019 Gyldendal Norsk Forlag

Bilag 6: Årsregnskap 2019 Ark Bokhandel AS

10 KONFIDENSIALITET

Denne meldingen inneholder forretningshemmeligheter jf. konkurranseloven § 18b. Forslag til offentlig versjon av meldingen og begrunnelse er vedlagt meldingen.

Bilag 7: Utkast til offentlig versjon av meldingen med begrunnelse

11 AVSLUTTENDE BEMERKNINGER

Vi ber om å bli kontaktet dersom det skulle være spørsmål til meldingen.

Dersom Konkurransetilsynet mottar innsynsbegjæringer i meldingen eller andre dokumenter i saken, ber vi om å bli underrettet.

Beste hilsen
Advokatfirmaet Thommessen AS

Heidi Jorkjend
Advokat